

4. Подоковенко Т. Медіація як спосіб альтернативного розв'язання конфліктів: генеза та інституційні засади. *Актуальні проблеми правознавства*. 2017. Вип. 1 (9). С. 17-22.

5. Серкевич І.Р., Лук'янова Г.Я. Захист інтересів неповнолітніх: застосування медіації в попередженні злочинів. *Часопис Київського університету права*. 2019. № 1. С. 249-253.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-257-2-10>

МЕДІАЦІЯ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ СПОСІБ ВРЕГУЛЮВАННЯ СПОРІВ

Нестеренко Катерина Олександрівна

*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри державно-правових дисциплін факультету № 2
Криворізький навчально-науковий інститут
Донецького державного університету внутрішніх справ*

Лелеко Андрій Миколайович

*кандидат юридичних наук,
старший викладач кафедри державно-правових дисциплін
факультету № 2
Криворізький навчально-науковий інститут
Донецького державного університету внутрішніх справ
м. Кривий Ріг, Україна*

Соціальні норми, такі як норми моралі, звичаї, традиції, різні заборони, корпоративні та правові норми створюють достатні умови для виникнення та розвитку злагоджених різноманітних відносин (соціальних, громадських, суспільних, правових тощо). Проте недосконалість системи приписів (у тому числі прогалини в правовій сфері), низький рівень правової культури та наявний нігілізм у суспільстві призводять до виникнення конфліктів, що значно погіршує якість життя людей, суспільства та держави в цілому.

Зміна сучасних уявлень про вирішення конфліктів різних рівнів, перевага технологій мирного врегулювання конфліктів і переговорів зумовлює перехід українського суспільства на якісно новий рівень взаємовідносин, толерантного ставлення один до одного, пропагування демократичних цінностей. Одним із таких засобів вирішення конфліктів є медіаторство, що проявляється в необхідності та можливості залучення третьої нейтральної особи чи сторони, яка сприятиме налагодженню комунікації між сторонами конфлікту та досягненню згоди.

Згідно зі статтею 55 Конституції України, кожен має право будь-якими не забороненими законом засобами захищати свої права і свободи від порушень і протиправних посягань [1].

Інакше кажучи, стаття передбачає право громадян на захист своїх прав різними способами, серед яких, відповідно, може бути й медіація. Медіація надає сторонам незалежність у процесі вирішення спору, тобто без обмежень щодо виду засобів правового захисту. Сторони медіації самостійно визначають коло обговорюваних питань, варіанти врегулювання конфлікту (спору) між ними, зміст угоди за результатами медіації, строки та способи її виконання, інші питання щодо конфлікту (спору) та процедури медіації з урахуванням рекомендацій медіатора й інших учасників медіації. Остаточні рішення приймаються виключно сторонами медіації [2].

Неупередженість і нейтральність є провідними принципами здійснення процесу медіації. Окрім цих засад, є також принципи:

- добровільності процесу. Сторони вільні завершити процес у будь-який час;

- незалежності медіатора. Полягає в тому, що ця особа незалежна від державного впливу та впливу з боку органів державної влади;

- конфіденційності процесу. Це дає учасникам змогу вільно розглянути низку можливих варіантів і дій, поки вони не знайдуть варіант, прийнятний для них обох, отже, інформація, що стосується всієї процедури, не підлягає розголошенню.

Обидві сторони підписують договір під назвою «Угода на посередництво» для закріплення принципу конфіденційності. Також до базових засад варто зарахувати законність, верховенство права, справедливість, диспозитивність, обов'язковість, забезпечення права на звернення до суду й неприпустимість зловживання процесуальними правами, доступність, рівність можливостей, неформальність та ефективність

16 листопада 2021 року було прийнято Закон України «Про медіацію», у якому визначено правові засади та порядок проведення медіації як позасудової процедури врегулювання конфлікту (спору). Ухвалення цього закону нормативно регламентувало позасудову процедуру врегулювання спору, який може знаходитися на вирішенні в цивільному, господарському чи адміністративному судочинстві, також положення закону можуть застосовуватися у справах про адміністративні правопорушення та в кримінальних провадженнях з метою примирення потерпілого з підозрюваним (обвинуваченим) [2].

На наш погляд, професійній підготовці медіатора як особи, за сприяння якої вирішується спір, варто приділити уваги не менше, ніж законодавчому закріпленню інституту медіації. Ми вважаємо, що підготовка професійних фахівців має проходити на базі вищого освітнього закладу або ж у спеціально відведених установах після здобуття вищої юридичної освіти і тривати не менше шести місяців.

Навчання має включати поглиблене вивчення психології, риторики, логіки, аналітичного та критичного мислення, практичні заняття й моделювання ситуацій, а також залучення іноземних спеціалістів.

Варто звернути увагу також на ту обставину, що доцільним є відокремлення не тільки такої спеціальності, як медіатор, а й спрямованість його діяльності, стосується це того, в якій галузі права цей фахівець буде здійснювати свою професійну діяльність, зважаючи на те що здійснення особою медіації в різних галузях права впливатиме на якість надання допомоги під час вирішення спорів, що саме й унеможливує таке співвідношення, як адміністративне право та кримінальне або цивільне та кримінальне, сімейне тощо [4, с. 119-120].

За доцільне є підтримання запропонованих юристами практиками таких заходів: 1) проведення правової освіти й виховання населення з метою підвищення рівня правової культури;

2) підвищення рівня довіри до послуги шляхом доведення до відома суспільства інформації про переваги медіації та її успішність порівняно з іншими способами вирішення спорів;

3) активна інформаційна політика, яка виявлятиметься в постійній цілеспрямованій діяльності органів державної влади та осіб, які здійснюють діяльність у сфері медіації;

4) розширення завдань міжнародних проектів із упровадження медіації в Україні, залучення до відповідних програм не лише державних органів, а й громадських організацій медіаторів, які довели ефективність упровадження програм медіації на практиці, задля популяризації медіації в Україні;

5) запровадження державного фінансування програм проведення медіації;

6) поширення серед юристів знань і практичних навичок про медіацію, створення мережі центрів підготовки медіаторів, прийняття відповідного законодавства, яке б закріпило правовий статус професійного медіатора та процедуру формування корпусу медіаторів, сприяння діяльності й налагодження взаємодії з громадськими організаціями, які займаються підготовкою професійних медіаторів; [3]. Отже, Законом України «Про медіацію» запроваджено додаткову офіційну процедуру врегулювання спору, головною передумовою якої є добровільне бажання розв'язати спір.

Процедури медіативної процедури повинно мати певні особливості, оскільки наявність, наприклад, публічного інтересу в спірних правовідносинах не дозволяє учасниками діяти «на власний розсуд». Крім того, медіатором повинна бути особа, яка буде здатна допомогти врегулювати окрему категорію спорів, тому обсяг її спеціальних знань і навичок повинен відповідати змісту спору.

Закон України «Про медіацію» є відносно новим нормативно-правовим актом та першим законодавчим актом, котрим запроваджена медіація на території України.

Внесення змін до Закону України «Про медіацію» та залучення як медіатора особи, що пройшла спеціальну підготовку й має спеціальні знання, створить передумови популяризації медіації з метою врегулювання спору під час або до вирішення такого спору в судовому порядку.

Література:

1. Конституція України. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Про медіацію : Закон України від 16.11.2021 р. № 1875-IX. Дата оновлення: 15.12.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1875-20#top>
3. Ясиновський І.Г. Проблеми впровадження та проведення медіації в Україні. Актуальні проблеми політики. 2015. Вип. 55.
4. Устїнова–Бойченко Г.М., Нестеренко К.О., Булгакова О.В. Особливості застосування медіації в публічно– правовому спорі. Правовий часопис Донбасу. 2022. № 3 стор. 119-126.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-257-2-11>

ЩОДО ВИЗНАЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ МЕДІАЦІЇ ДЛЯ ВИРІШЕННЯ КОНФЛІКТІВ, СПОРІВ (АДМІНІСТРАТИВНІ ТА КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ) СЕРЕД ОСІБ, ЯКІ НЕ ДОСЯГЛИ ПОВНОЛІТТЯ

Пекарський Сергій Петрович

*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри оперативно-розшукової діяльності
та інформаційної безпеки
Донецький державний університет внутрішніх справ
м. Кропивницький, Україна*

Миронов Юрій Олексійович

*т.в.о. завідувача кафедри спеціальної фізичної
та домедичної підготовки
Донецький державний університет внутрішніх справ
м. Кропивницький, Україна*

Охорона дитинства в сучасній Україні визначена як стратегічний загальнонаціональний пріоритет, що має важливе значення як для забезпечення національної безпеки України, так і ефективності внутрішньої політики держави. Зусилля державних та правоохоронних